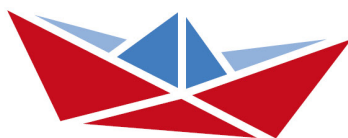

LITKOVNO
GLEDALIŠČE
MARIBOR

MINI
TEA
TER

O dečku in pingvinu

PO MOTIVIH ZGODBE OLIVERJA JEFFERSA IZGUBLJEN IN NAJDEN / REŽISER ZORAN PETROVIČ

Predlogi za pripravo na ogled predstave in
predlogi za obravnavo po ogledu predstave

Predlogi za pripravo na ogled predstave

Predstava pripoveduje na preprost in jasen način zanimivo zgodbo o prijateljstvu, strpnosti in sodelovanju. Deček in pingvin skozi skupno potovanje doživita prigode in postaneta prijatelja, čeprav prihajata iz različnih svetov. Tudi mi, tako kot onadva, verjamemo, da je prijateljstvo močnejše od razlik.

Postavitev je drugačna, kot smo je sicer vajeni v gledališču. Gledalci so povabljeni, da sedejo na Veliki oder, dogajanje pa se odvija okrog njih. Te vrste interaktivna postavitev je primerna za predstavo, kjer igra samo en igralec, ki oživlja lutke. Lutke so tako bližje gledalcem in ti doživljajo predstavo na drugačen način. Če se otroci ne bi počutili udobno v sredini prizorišča, lahko še vedno sedejo na običajen prostor v gledališču. Tudi starejši so povabljeni, da sedejo k otrokom, a prosimo jih, da upoštevajo mlajše in manjše od sebe, da bodo lahko vsi uživali v predstavi.

Predstavo je navdihnili slikanica za otroke, zato je odrska postavitev bolj vizualna kot besedna. Igrali smo se s perspektivami in tako lahko opazujemo glavna junaka v prizorih, kjer sta manjša ali večja, pač glede na prizorišče ali dogajanje. V predstavi nastopa več vrst različnih lutk, vendar igralec Miha Bezeljak igra tudi vlogo dečka kot »živ« igralec, kadar deček v prizoru ni lutka.

Mednarodno zasnovana zasedba je pripravila predstavo v koprodukciji Lutkovnega gledališča Maribor, Mini teatra iz Ljubljane in Momenta iz Maribora.

Avtor slikanice *Izgubljen in najden*, ki je navdihnili našo predstavo, **Oliver Jeffers** (rojen 1977) je umetnik, ilustrator in avtor iz Belfasta na Severnem Irskem, živi in dela pa v Brooklynu v Združenih državah Amerike.

Njegova dela so bila postavljena na ogled na razstavah v New Yorku (The Brooklyn Museum), v Berlinu, Dublinu, Londonu, Sydneyju, Washingtonu in v Belfastu.

Poznamo ga predvsem kot avtorja slikanic za otroke. Zaslovel je s slikanico *Kako ujeti zvezdo*

leta 2004. Slikanica *Izgubljen in najden* je izšla leta 2005. Njegove knjige za otroke so prejele številne prestižne nagrade.

Režiser **Zoran Petrovič** je rojen na prvi zimski dan leta 1980. Je absolvent magistrskega študija režije na Fakulteti za gledališče na Akademiji za umetnost v Pragi (DAMU), smer alternativno in lutkovno gledališče. Od leta 2006 je vodja Momenta, društva, ki se ukvarja z razvojem sodobnega in neodvisnega gledališča. Med letoma 2010 in 2012 je vodil Mednarodni festival neodvisnega gledališča Prestopi/Crossings. Je pobudnik Intimnega gledališča v nastajanju. Kot režiserja so ga v zadnjih letih premamljale možnosti gledališča z lutko (*Dejanje brez besed*, 2010; *Jaz, legenda*, 2013; *Vselej ista zgodba*, 2013; *Skrivno življenje*, 2014). Sicer pa sta predmet njegovega zanimanja gledališče v čim širšem pomenu te besede in prožnost njegovih omejitev.

Dramaturg **Marek Turošik** je Slovak, ki živi na Češkem. Končal je študij dramaturgije alternativnega in lutkovnega gledališča na Fakulteti za gledališče na Akademiji za umetnost v Pragi (DAMU), kjer je trenutno doktorand. Na Češkem, Slovaškem, v Rusiji in v Jordaniji je sodeloval s številnimi javnimi in zasebnimi lutkovnimi, dramskimi, alternativnimi, fizičnimi ter plesnimi gledališči. V ama slovaškima gledališkima ustvarjalcema je ustanovil neodvisno skupino z imenom Odivo, ki se posveča alternativnim lutkovnim projektom.

Avtorica glasbe **Lea Čehovin** je diplomirana muzikologinja, ki se v prostem času ukvarja s plesom, petjem, igranjem klavirja in kitare, korepetiranjem zbora, občasnim animiranjem otrok ter raziskovanjem glasbenih navad pingvinov. Doslej je sodelovala kot glasbenica, avtorica glasbe in tonska mojstrica pri večkrat nagrajeni diplomski predstavi 1981 dramaturginje Simone Semenič in režiserke Nine Rajić Kranjac. Prav tako je kot avtorica sodelovala pri avtorskem projektu Uroša Kaurina in Vita Weissa *Heroji 1.0* v Slovenskem mladinskem gledališču v Ljubljani. Nekaj časa je bila izgubljena, nato pa so jo našli v Lutkovnem gledališču Maribor, kjer s pingvini in fantki ustvarja glasbeno ozadje pri predstavi *O dečku in pingvinu*.

Scenograf **Primož Mihevc** je v Lutkovnem gledališču Maribor zaposlen kot lutkovni tehnolog. Z izjemnim občutkom za podobo in delovanje lutke je izdelal že na desetine lutk in sodeloval pri nastajanju številnih predstav v domači gledališki hiši (omenimo likovno soavtorstvo pri predstavi *Proces ali Žalostna zgodba Josefa K.*) in tudi v Lutkovnem gledališču Ljubljana (*Močeradek gre čez cesto*). Prenos dvodimenzionalne podobe v trodimenzionalno lutko, s katero se bo igralec zlahka spoprijateljil, je zahtevna naloga. Ta terja razumevanje lutkovnega medija, dobro poznavanje lutkovnih tehnologij, materialov in igralsko animacijo. Pri predstavi *O dečku in pingvinu* je likovno in tehnološko zasnoval celoten odrski prostor in ga naselil s podobami, ki jih je navdihoval svet Oliverja Jeffersa.

Predlogi za obravnavo po ogledu predstave

Južni pol in Antarktika

Antarktika je kontinent na južnem polu. Je najhladnejši, najbolj vetroven in najbolj suh kraj na Zemlji. Ljudje Antarktike ne poseljujejo stalno, le raziskovalci in znanstveniki občasno bivajo tam. Južni pol ima puščavsko podnebje, kjer skoraj ni padavin, zračne vlage prav tako skoraj ni. Vetrovi s pihanjem povzročajo do 20 centimetrov snežnih padavin na leto.

Na Antarktiki so izmerili najvišjo temperaturo, in sicer 13.6 stopinje Celzija pod ničlo. Prav tam je bila na ruski postaji Vostok izmerjena tudi najnižja temperatura na Zemlji, in to izjemno mrzlih 89,2 stopinje Celzija pod ničlo.

Povprečna debelina ledu, ki pokriva površje Antarktike, je skoraj dva kilometra. Samo dva odstotka njene površine nista pokrite z ledom. Če bi odstranili ves led z njene površine, bi se celina dvignila tisoč metrov nad morsko površino.

Med zimo od poznega marca do poznega septembra je tam ves čas temno, medtem ko je poleti ves čas svetlo, čeprav je sonce nizko na obzorju.

Prvi človek, ki je obiskal oba pola – severnega in južnega –, je bil norveški raziskovalec Roald Amundsen (1872–1928). Leta 1911 je vodil prvo ekspedicijo na južni pol in ga dosegel. Pot je trajala dva meseca, raziskovalci pa so potovali s sanmi s pasjo vprego.

Pingvini

Pingvini so ptice, ki ne morejo leteti, lahko pa zelo dobro plavajo in preživijo večino življenja v morju. Živijo na ledu in v oceanih okrog Antarktike. Prav nobena žival na Antarktiki ne živi samo na kopnem, vse živijo na robu med oceanom in kopnim. Od 17 vrst pingvinov štiri živijo na Antarktiki, ostale pa na otokih tudi zelo severno do Galapagosa. Vendar vsi pingvini živijo na južni polobli.

Pingvini jedo ribe, hobotnice in druge morske živali. Da lahko preživijo v ostrih podnebnih razmerah, je njihovo telo podloženo z debelo plastjo maščobe. Nekaterе vrste pingvinov se lahko potopijo do 300 metrov globoko in pod vodno gladino zdržijo 25 minut. Vendar imajo rajši krajše in plitvejše potope.

Cesarski pingvin je največji med pingvini in je lahko višji od metra ter težek okrog 30 kilogramov. Pingvini običajno živijo v velikih kolonijah, največje štejejo tudi do 180 tisoč živali. Pogled na takšno kolonijo, zvoki in vonj so nepozabni, pravijo tisti, ki so imeli priložnost doživeti pingvine v naravnem okolju. Gradijo gnezda na skalah, samec in samica skrbita za enega ali dva mladiča, ki se izvalijo iz jajca.

Sovražniki pingvinov so tjulnji, kiti, majhne pingvine pa ogrožajo morske ptice. Če se jim približa človek, so radovedni in si ga z veseljem ogledajo.

Kje je najbližji kraj, kjer lahko vidimo pingvine? Je takšen kraj tudi v Sloveniji?

Kemiki so organsko spojino s kemijsko formulo $C_{10}H_{14}O$ poimenovali **pingvinon**. Takšno poimenovanje so izbrali zato, ker dvodimenzionalna struktura molekule spominja na pingvina.

Urad za najdene predmete

Urade za najdene predmete najdemo na železniških in policijskih postajah ter drugje. Tja odnesemo najdeni predmet in gremo iskat predmete, ki smo jih izgubili.

Kamor zahaja veliko ljudi, se pogosto zgodi, da se izgubljajo in pozabljajo reči: od kap, rokavic, očal, telefonov, denarnic, ključev ... Takšna mesta so šole, velike trgovine, muzeji, zabavišni parki. Tam se vedno v kakšnem kotu blizu vhoda skriva prostor, kamor lahko odnesemo najdeno stvar in jo pridemo poiskati, če smo jo izgubili.

Prva omemba takšnega »urada« je zabeležena na papirusih v antični Grčiji in Rimu. Na Japonskem sega zapis o sistemu »izgubljeno-najdeno« v leto 781. Prvi sodobni urad za najdene predmete so ustanovili v Parizu leta 1805. Napoleon je naročil šefu pariške policije, da je ustanovil osrednji urad za »zbiranje vseh izgubljenih reči na ulicah Pariza«.

Izgubljene reči, ki jih najdejo na vlakih in postajah v Sloveniji, se zbirajo in hranijo v Ljubljani in Mariboru.

Kaj storiš, ko najdeš izgubljen predmet v vrtcu ali šoli?

Kako veš, da je nekaj izgubljen predmet ali pa je samo smet, ki ni odvržena na pravem mestu?

Odnos med človekom in živaljo

Ljudje že od nekdaj živimo skupaj z živalmi. Iz tega razloga rečemo »udomačena« žival tisti živali, ki živi ob nas in ni več divja. Hišni ljubljencek je tista žival, ki je udomačena in ji ni potrebno delati za nas (konj, osel ...) ali pa je ne vzrejamo za hrano (krava, kokoš, raca, pujs). Katere živali so hišni ljubljenci?

Udomačevanje živali se je začelo pred deset tisoč leti, ko je človek udomačil pse in živino. Hišne ljubljenceke imamo radi zato, ker so naši spremljevalci, čuvajo naše domove in ker so nam všeč ter jih radi opazujemo (akvarijske ribe). Ljubljenceki, ki so brez doma, najdejo zatočišče v azilih za živali.

Eden najstarejših dokazov o udomačitvi je pes, ki so ga našli pokopanega skupaj s človekom. Pes in njegov gospodar sta živela pred dvanajst tisoč leti v Palestini.

V Sloveniji so najpogostejši hišni ljubljenceki psi, mačke, ptiči in ribe. Vedno pogosteje so domače živali tudi glodavci – miši, podgane, plazilci, želve ...

Se spomniš še kakšne nenavadne domače živali?

Lutke

Lutke so material brez življenja, dokler jih ne oživi (animira) lutkar. V naši predstavi uporabljamo več vrst lutk. Nekatere so bolj zapletene, nekatere preprostejše. Morda ste se spraševali, kako jih imenujemo:

Lutke, podobne otroškim igračam (v prizoru »Urad za najdene predmete«), so zelo preproste in imajo omejene možnosti animacije. Vendar so priročne, kadar je v predstavi samo en igralec, saj lahko stabilno stojijo, kadar jih igralec odloži. Predvsem lahko s svojo likovno pojavnostjo očarajo gledalce.

Ročne lutke so bile razširjene po vseh evropskih deželah in so še danes del žive evropske lutkovne tradicije. Ročne lutke oživlja lutkar tako, da v notranjost lutke potisne svojo roko, v glavo in v roke lutke pa svoje prste. Čarobnost je v veliki živahnosti lutke, saj je zaradi tesnega stika med lutkarjem in lutko ta lahko bolj izražena kot pri drugih vrstah lutk. Ročna lutka lahko tudi »prime« reči, za razliko od marionet ali lutk na palici, ki tega ne morejo. Ročno lutko si zlahka izdelajo otroci iz nogavic in je priljubljena pri otroški igri.

Sicilijanke so ena od vrst marionet. Narejene so iz lesa in oblečene v blago. Z glavnim kovinskim vodilom, ki je pritrjeno v glavo lutke, jo igralec vodi z vrha. Ostale vrste marionet so sicer pritrjene samo z vrvicami. Ime je povezano s tradicionalno vrsto lutk, ki so jih začeli izdelovati na Siciliji v 15. stoletju in so še vedno del ljudske kulture na Siciliji. Nastopajo v srednjeveških legendah in zgodovinskih zgodbah.

Velika lutka pingvina ne sodi v nobeno vrsto tradicionalnih lutk. Je mešanica različnih vrst. Lahko sama stoji, s pomočjo mehanizma premika krilca, igralec jo lahko vleče na vrvici, lahko pa jo oživlja na podoben način kot animira sicilijanko. Zlahka se premika tudi zaradi kolesc na spodnji strani. V primerjavi z ostalimi lutkami v predstavi je velika. Vendar so tudi nekatere tradicionalne evropske lutke velike: palermske marionete so visoke 80 centimetrov, lutke iz Katanie so visoke 120 centimetrov. Največja lutka na svetu je velika 26 metrov in so jo izdelali v Melbournu v Avstraliji.

Knjižnica je prostor, kjer je shranjenih veliko knjig. Večina knjižnic je javnih in tam si ljudje lahko izposojajo knjige. Odnesejo jih domov, preberejo in jih vrnejo po nekaj tednih. Tudi doma si lahko ustvarimo knjižnico. V nekaterih knjižnicah izposojajo tudi revije, glasbene zgoščenke, filme in igrače.

Knjižnica ni knjigarna. V knjigarni namreč knjige prodajajo.

V knjižnici dela knjižničar. Obiskovalcem pomaga poiskati knjige in jim svetuje. Uči jih, kako uporabljati računalniški sistem za iskanje, in pove jim, kako so knjige v knjižnici razporejene po policah. Knjižničarji študirajo na fakulteti smer, ki jo imenujemo bibliotekarstvo.

Najstarejšo znano knjižnico so našli v današnjem Iraku. Je iz časa Sumercev in je shranjevala zapise na papirusu, stare pet tisoč let in več. Največja in najpomembnejša knjižnica antičnega sveta je bila v Aleksandriji v Egiptu.

17. in 18. stoletje imenujemo zlato obdobje knjižnic, saj so po vsej Evropi ustanavljali nacionalne knjižnice. Te so zbirale knjige, natisnjene v svoji deželi, in tudi knjige iz vseh ostalih koncev sveta. Takšne knjižnice imamo še danes. V Sloveniji je to Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani.

Mariborska knjižnica je največja splošna knjižnica v Sloveniji. Shranjuje 796.000 enot knjižničnega gradiva, knjižnico obiskuje 34.200 članov, ki letno obišejo knjižnico 898.000-krat.

Kako se vedemo v knjižnici? Katere knjige si si izposodil ob zadnjem obisku?

Pripravil Marek Turošik

